

Babieieva O. V.

SHEI "Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman"

STATISTICAL EVALUATION OF FACTORS INFLUENCING THE LEVEL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF LABOR POTENTIAL

Summary

The author reviewed the methodical approach of statistical estimation of the labor potential of Ukraine. The index of the level of innovative development of labor potential according to the regions of Ukraine in 2017 was calculated. The author conducted a correlation analysis in order to identify the factors influencing the level of innovation development of labor potential.

Keywords: labor potential, integral estimation, correlation analysis, innovative development, correlation field, component.

УДК 330.3

Якименко-Терещенко Н. В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Ягі М.

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

У статті узагальнено підходи авторів до визначення сутності поняття «механізм державного регулювання». Представлено організаційний механізм державного регулювання економічної безпеки країни. Організаційний механізм забезпечення державного регулювання економічної безпеки країни включає такі елементи: формування системи економічної безпеки → оцінка стану економічної безпеки → діагностування проблем державного регулювання забезпечення економічної безпеки → сценарне моделювання убезпечення економіки країни → визначення пріоритетних сфер на напрямів забезпечення економічної безпеки країни → розробка та впровадження інструментарію державного регулювання економічної безпеки → моніторинг дієвості державного регулювання забезпечення економічної безпеки. Механізм державного регулювання економічної безпеки країни включає механізми її формування та реалізації.

Ключові слова: економічна безпека країни, організаційний механізм, державне регулювання.

Постановка проблеми. Економічна безпека держави є важливою складовою національної безпеки, по суті основним «остовом» її конструкції. Одночасно це відносно самостійна система, яка має свою структуру, внутрішню логіку розвитку та функціонування, засоби дії на всі інші аспекти безпечного існування особистості, суспільства і держави. Забезпечення економічної безпеки є процесом і результатом приведення в дію власне економічних механізмів і засобів держави. Стратегічною метою формування економічної безпеки є досягнення такого розвитку економіки, внаслідок якого були би забезпечені оптимальні умови для життя і розвитку особистості, соціально-економічної та військово-політичної стабільності суспільства і збереження цілісності держави, успішного протистояння впливу зовнішніх і зовнішніх загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і методологічні аспекти забезпечення економічної безпеки знайшли своє висвітлення у дослідженнях таких вчених економістів як: З.С. Варналій, В.М. Геєць, І.О. Губарева, М.М. Єрмащенко, Я.А. Жаліло, В.А. Ільяшенко, В.І. Мунтіян, О.Ф. Новікова. Значний внесок у розвиток теорії державного регулювання безпеки внесли українські вчені: В.Ю. Богданович, М.О. Кизим, В.А. Предборський, В.П. Приходько. Однак, незважаючи на значне надбання у цій сфері, потребують уточнення окремі аспекти організації державного регулювання економічної безпеки країни.

Метою статті є обґрунтування організаційного забезпечення державного регулювання забезпечення економічної безпеки країни.

Основні результати дослідження. Економічна безпека є багатограним, багатаспектним, системним явищем. Як система вона складається з великої кількості елементів, має ієрархію рівнів організації, здатна генерувати в процесі розвитку нові рівні, при цьому новий рівень обернено впливає на попередні рівні, перебудовує їх, в результаті чого система отримує нову цілісність. Система забезпечення економічної безпеки передбачає організацію діяльності держави і суспільства для прийняття і реалізації рішень з питань національної безпеки з урахуванням концептуальних, організаційних і ресурсних аспектів формування і ефективного функціонування системи забезпечення економічної безпеки [1].

Забезпечення економічної безпеки має горизонтальний і вертикальний вимір, які складаються з взаємопов'язаних і взаємообумовлених рівнів. Так до вертикального виміру відносяться: забезпечення фінансової, зовнішньоекономічної, інвестиційної, науково-технічної, енергетичної, виробничої, демографічної, соціальної, продовольчої безпеки. До горизонтального виміру забезпечення економічної безпеки слід віднести рівні особи, підприємства, регіону, держави.

Економічна безпека це – підсистема національної безпеки, такий стан національної економіки та інститутів влади, за якого забезпечується

незалежність, захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, гармонійний, стійкий, соціально-орієнтований розвиток економіки. Процес забезпечення економічної безпеки неможливий без впровадження дієвого механізму державного регулювання.

Загально визнане поняття «механізм» трактується як ієрархічна система, яка визначає порядок діяльності або дій для досягнення поставленої мети. На думку науковців: механізм – це структура, а також схема руху цієї структури [2]; при визначенні сутності механізму потрібно враховувати елементи механізму та їх взаємозв'язки [3]; механізм – це сукупність дій, яка забезпечує здійснення етапів [4]; механізм – це система, що визначає послідовність здійснення певних процесів або порядок виконання відповідних робіт [5].

В свою чергу державне регулювання, як зазначено в Енциклопедичному словнику з державного управління [6, с. 148], слід розглядати як «сукупність цілеспрямованих форм, методів і напрямів впливу, що застосовуються органами державного управління для впорядкування системи суспільно-економічних відносин з метою стабілізації і пристосування існуючої суспільно-політичної системи до умов, що змінюються».

В.П. Приходько [7] під механізмом державного регулювання розуміє сукупність функцій, етапів і послідовних процедур регуляторного впливу на організаційну систему, що супроводжується досягненням певного результату цього впливу, який може бути зіставлений з індикаторами-показниками для визначення рівня досягнення управлінських (програмних) цілей функціонування системи.

На думку М.А. Латиніна, механізм державного регулювання – це «спосіб дій суб'єкта регулювання, який ґрунтується на базових принципах і функціях, забезпечуючи за допомогою певних форм, методів і засобів ефективне функціонування системи державного регулювання для досягнення поставленої мети та розв'язання протиріч» [8, с. 2].

О.М. Комяков розглядає механізм державного регулювання як сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки [9, с. 7].

М.Х. Корецький, зміст поняття «механізм державного регулювання економіки» визначає як систему засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює економічні процеси, забезпечує реалізацію соціально-економічних функцій [10, с. 16].

Державне регулювання економічної безпеки країни, як зазначив В.А. Предборський [11] є органічною складовою механізмів її забезпечення та спрямоване як на забезпечення всебічного розвитку країни, так і на збереження територіальної цілісності держави.

Можна зробити висновок, що забезпечення економічної безпеки країни потребує впровадження організаційного механізму, який представляє собою, згідно з Енциклопедією державного управління [12]: послідовність етапів проектування структур, детального аналізу й визначення системи цілей, продуманого виділення організаційних підрозділів і форм їх координації для забезпечення функціонування організаційної системи.

Механізми державного регулювання економічної безпеки, як зазначив В.П. Приходько [7, с. 8]

включає механізм формування та реалізації економічної безпеки. Перший передбачає виявлення сукупності структурних елементів системи безпеки (інтересів, загроз безпеці та їх причин); визначення їхнього місця в системах національної безпеки, державного та регіонального управління; створення теоретичних основ управління економічною безпекою; оцінку стану й можливостей державного та регіонального регулювання щодо забезпечення її безпеки. Механізм реалізації економічної безпеки окреслює процес формування комплексу організаційно-управлінських заходів щодо створення умов реалізації основних положень Стратегії національної безпеки; передбачає розробку напрямів удосконалення концептуальної, законодавчої, нормативно-правової бази щодо забезпечення економічної безпеки, запровадження науково обґрунтованої системи оцінки та виміру економічної безпеки, формування ефективної державної та регіональної політики щодо скасування загроз національній безпеці, створення механізмів саморегуляції досягнення економічної безпеки.

Спираючись на роботи [13-16], пропонується така загальна схема організаційного механізму державного регулювання забезпечення економічної безпеки країни, кожний елемент якого приводить до руху наступну складову механізму, що в ньому знаходиться (рис. 1).

Першим елементом організаційного механізму державного регулювання економічної безпеки є формування системи економічної безпеки країни.

Формування системи економічної безпеки, як зазначила В.В. Лойко [17], складається з двох підсистем: керуючої та керованої. Керуюча система здійснює управлінський вплив, а керована система є об'єктом управління. Керована система наведена об'єктами управління та об'єднує соціально-економічні процеси, які стосуються реалізації економічних потреб країни та регіонів. Система державного регулювання економічної безпеки включає такі елементи: мету, завдання, об'єкт, суб'єкт, методи та інструменти.

Другим елементом організаційного механізму державного регулювання забезпечення економічної безпеки є оцінка рівня економічної безпеки країни за виокремленими функціональними складовими шляхом розрахунку інтегрального показника.

Третім елементом організаційного механізму державного регулювання забезпечення економічної безпеки є діагностування проблем державного регулювання економічної безпеки, який передбачає оцінку та виявлення недоліків чинного нормативно-правового і науково-методичного забезпечення, які знижують дієвість та якість управління економічною безпекою.

Четвертим елементом механізму є побудова імітаційної моделі, основними блоками якої повинні бути показники, що характеризують актуальні загрози економічній безпеці України: зростання масштабів економіки; зниження темпів розвитку регіонів країни; зниження інвестиційної привабливості країни; зниження зовнішньоекономічної активності; зниження рівня життя населення; дефіцит бюджету; зниження економічної активності населення; зростання рівня криміналізації. На основі розробленої імітаційної моделі проводиться моделювання сценаріїв забезпечення економічної безпеки країни.

П'ятим елементом організаційного механізму державного регулювання забезпечення економічної безпеки країни є визначення пріоритетних сфер та напрямів забезпечення економічної безпеки.

Рис. 1. Організаційний механізм державного регулювання забезпечення економічної безпеки країни

Наступним елементом механізму є розробка та впровадження інструментарію державного регулювання економічної безпеки країни. Розробка інструментарію державного регулювання економічної безпеки повинна відбуватися згідно із Законом України «Про основи національної безпеки України» та на основі Стратегії національної безпеки України, Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, стратегій соціально-економічного розвитку регіонів.

Сьомим елементом механізму державного регулювання забезпечення економічної безпеки є моніторинг дієвості державного регулювання економічної безпеки країни, який передбачає спостереження і контроль за попередніми елементами. Головною метою моніторингу є встановлення недоліків в системі забезпечення економічної безпеки країни, спостереження за рівнем економічної безпеки, своєчасне виявлення та попередження загроз національним економічним інтересам.

Висновки. Таким чином, механізм державного регулювання економічної безпеки країни включає механізм її формування та реалізації. Механізм формування передбачає виявлення сукупності

структурних елементів (процесів); визначення їхнього місця в системах державного управління; створення теоретичних основ управління економічною безпекою; оцінку стану й можливостей регулювання. Механізм реалізації економічної безпеки окреслює процес формування комплексу організаційно-управлінських заходів; передбачає розробку напрямів удосконалення концептуальної, законодавчої, нормативно-правової бази, запровадження науково-обґрунтованої системи оцінки та виміру дієвості забезпечення економічної безпеки, формування ефективної державної та регіональної політики.

Організаційний механізм забезпечення державного регулювання економічної безпеки країни включає такі елементи: формування системи економічної безпеки → оцінка стану економічної безпеки → діагностування проблем державного регулювання забезпечення економічної безпеки → сценарне моделювання забезпечення економіки країни → визначення пріоритетних сфер та напрямів забезпечення економічної безпеки країни → розробка та впровадження інструментарію державного регулювання економічної безпеки → моніторинг дієвості державного регулювання забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Вавдіюк Н.С. Діагностика забезпечення економічної безпеки держави на регіональному рівні. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Н.С. Вавдіюк; Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2005. – 20 с.
2. Муляр В.І. Проблема становлення особистості в системі «індивід – суспільство» (філософсько-культурологічний аналіз): монографія. Житомир: ЖІТІ, 2005. 320 с.
3. Заславская Т.И. Экономическая социология: исторические предпосылки и объект изучения / Т.И. Заславская, Р.В. Рыбкина // Экономическая социология – перестройка. – М.: Прогресс. – 1989. – 232 с.
4. Нижник Н. Про співвідношення категорій «процес» і «механізм» та їх використання в управлінській діяльності органів виконавчої влади / Н. Нижник, Г. Леліков, С. Мосов // Вісник державної служби України. – 2001. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.guds.gov.ua/control/uk/>

5. Квасницька Р.С. Організаційно-економічний механізм забезпечення бюджетування діяльності промислових підприємств України / Р.С. Квасницька, С.О. Джерелейко // Вісник ХмНУ. – № 5, т.1. – 2012. – С. 66-70.
6. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
7. Приходько В.П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою / В.П. Приходько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5565/1/Економічна%20безпека.pdf>
8. Латинін М.А. Теоретичні підходи щодо визначення механізму державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України [Електронний ресурс] / М.А. Латинін. // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 2. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-2/txts/galuz/05lmaseu.pdf>
9. Комяков О.М. Державне регулювання перехідної економіки: автореф. дис... канд. екон. наук: спеціальність 08.01.01 «Економічна теорія» / О.М. Комяков. – Київ, 2000. – 20 с.
10. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: Монографія. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с.
11. Предбородський В.А. Економічна безпека держави: монографія / В.А. Предбородський. – К.: Кондор, 2005. – 391 с.
12. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011.
13. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи : монографія / Н.Л. Гавкалова, Л.Й. Аведян, Г.М. Шумська та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Гавкалової Н.Л. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 400 с.
14. Приходько В.П. Державне регулювання як необхідна умова забезпечення економічної безпеки регіонів / В.П. Приходько // Економіка та держава. – 2013. – № 7. – С. 10-12. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2013/4.pdf
15. Кизим М.О. Організаційний механізм державного регулювання реструктуризації промисловості / М.О. Кизим, В.Є. Хаустова, Г.В. Крамарев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ndc-ivr.org/media/publications/files/Pages_from_PROGRAM_11_2017.pdf
16. Козирева О.В. Теорія і практика дослідження диференціації соціально-економічного розвитку регіонів України. Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2016. – 256 с.
17. Лойко В.В. Основні напрями моніторингу реалізації державного регулювання економічної безпеки на регіональному рівні // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 2(22). – С. 69-72. Режим доступу: <http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/11-2-22-2013.pdf>

Якименко-Терещенко Н. В.

Харьковский торгово-экономический институт
 Киевского национального торгово-экономического университета

Яги М.

Национальный технический университет
 «Харьковский политехнический институт»

ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Резюме

В статье обобщены подходы авторов к определению сущности понятия «механизм государственного регулирования». Представлен организационный механизм государственного регулирования экономической безопасности страны. Организационный механизм государственного регулирования экономической безопасности страны включает следующие элементы: формирование системы экономической безопасности → оценку состояния экономической безопасности → диагностирование проблем государственного регулирования обеспечения экономической безопасности → сценарное моделирование обеспечения безопасности экономики страны → определения приоритетных сфер на направлений обеспечения экономической безопасности страны → разработка и внедрение инструментария государственного регулирования экономической безопасности → мониторинг действенности государственного регулирования обеспечения экономической безопасности. Механизм государственного регулирования экономической безопасности страны включает механизмы ее формирования и реализации.

Ключевые слова: экономическая безопасность страны, организационный механизм, государственное регулирование

Yakimenko-Tereschenko N. V.

Kharkov Trade and Economic Institute
 of Kyiv National Trade and Economic University

Yagi M.

National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”

ORGANIZATIONAL MECHANISM OF STATE REGULATION OF ECONOMIC SECURITY PROVISION OF THE COUNTRY

Summary

The article generalizes approaches of authors to the definition of the essence of the concept of “mechanism of state regulation”. The organizational mechanism of state regulation of economic security of the country is presented. The organizational mechanism of ensuring the state regulation of the country’s economic security includes the following elements: the formation of a system of economic security → assessment of the state of economic security → diagnosis of problems of state regulation of providing economic security → scenario modeling of the security of the country’s economy → identification of priority areas for economic security of the country → development and implementation of tools state regulation of economic security → monitoring of the effectiveness of the state regulator ensuring economic security. The mechanism of state regulation of the country’s economic security includes mechanisms for its formation and implementation.

Keywords: economic security of the country, organizational mechanism, state regulation